ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ ואח"כ אילו ואיל העם ואח"כ **אימורי חטאת.** פרש"י כולהו בטבילה שלישית ולא נהירא לי דנהי דאמרינן לעיל דמתני' לאו מתקנתא מ"מ לאו משבשתא היא והא דלא קא לה מתקנתא לפי שאין הסדר מפורש בה ולפרש"י בריישא ע"כ פליגא אמתני' דבמתני' קתני היו קריבים עם תמיד של בין הערבים ולפירש"י לא היה דבר קרב עם תמיד של בין הערבים ועוד דלקמן בסמוך פריך ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ מפסיק להו והשתא על כרחך לרבי אליעזר לא פריך דהא כיון דסבירא ליה עביד כדכתיב אם כן על כרחך באילו ואיל העם כדכתיב מקמי שעיר מפסיק להו כדתניא הכא אלא ע"כ ר' עקיבא פריך דילמא בשעיר לחודיה מפסיק להו מגלן דמפסיק להו נמי באילו ואיל העם עם תמיד של בין הערבים עביד להו והשתא לפרש"י כי משני ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם כו' אכתי מ"מ מיתקנא האיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין אי אימורי חטאת קריבין בטבילה שלישית בהדי אילו ואיל העם אי בהדי תמיד של בין הערבים על כן נראה לי דאימורי חטאת [1] קריבין עם תמיד של בין הערבים ודברי ר' עקיבא דמתניתין ה"פ עם תמיד של שחר היו קריבין הכבשים ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ קרב אח"כ בזמנו עם אילו ואיל העם והאי דלא קתני אילו ואיל העם משום דר"א מודה לו בהו דבטבילה שלישית הוו ומאי דתני היו קריבין עם תמיד של בין הערבים ה"ק עוד הקרבות אחרות קריבין עם תמיד הערב והא דלא קתני להו לא בדברי ר' אליעזר ולא בדברי רבי עקיבא שמא משום דלאו קרבן שלם נינהו דכבר נזרק הדם בטבילה שניה הלכך לא חייש למיתשביה כיון דאינו אלא גמר קרבן ולא עבודה דמעכבי כפרה דאינהו עצמן שלא הוקטרו אימורין כשר ודברי רבי אליעזר דמתני' יש לפרש דלא פליג אתנא דבי שמואל וה"ק ויצא ועשה אילו ואיל העם וה"ה אימורי חטאת אלא דשיירינהו מטעמא דפריטת והא דקתני ז' כבשים תמימים ושייר פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ יש לומר משום דרבי עקיבא ס"ל דקריבין עם תמיד של שחר אתא רבי אליעזר למימר אתה מקדים אותם לכל היותר שאתה יכול ואני מאחר אותם כל מה שאני יכול וממילא ידענא דהיינו טעמא דכתיבי בסוף בפרשת פינחס ואם כן ה"ה פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ דכתיבי בסוף ויתכן ליה למינקט כבשים משום דאית בהו פלוגתא טובא לרבי עקיבא כולהו בבקר ולרבי יהודה אליבא דרבי עקיבא אחד בבקר ושאם עם תמיד של בין הערבים ולר' אלעזר בר רבי שמעון איפכא:

ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם. ואף על גב דכתיב ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם ולייקינן מינה בסמוך יציאה ראשונה ומשמע דמיד ביציאה ראשונה עביד להו והכא קאמר דשעיר הנעשה בחוץ עביד בריאתא ויש לומר דהכי קאמר מכל מה שכתב בפרשת אחרי מות לא היה דבר קודם לאילו ואיל העם ביציאה ראשונה ושעיר הנעשה בחוץ לא כתיב התם:

עביד חד בדכתיב והדר עביד ששה דחומש הפקודים. ואם תאמר אמאי מפסיק בכבשים מקצתן בבקר ומקצתן בערב יקריב כולן בבקר מדכתיב מלבד ואי משום דכתיבי בסוף הלכך בעינן שיקריב מהן בערב והא פר העולה נמי כתיב בסוף אפילו הכי מקריבו בבקר ולא אמרינן שיזרוק דמו והקטרתו בערב ואם כן נימא דפר העולה יהא בבקר והכבשים כולן בערב ויש לומר דקרא דמלבד דגמרינן מיניה להקריב המוספין בבקר עיקר טעם הוא הלכך כל כמה שנוכל לעשות בבקר מן המוספין עבדינן ומשום דכתיבי מוספין בסוף יש להניח קצת מן המוספין להקריב בערב וכיון דמשיירין מן הכבשים לערב לא לגמר ששה ולגמר חד סגי: **דבולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כרבי.** ואף על גב דרבי אלעזר בריבייתא דלעיל ומשמע דמודה לתנא קמא דאמר אילו ואיל העם דמשמע דלא הוי אלא חד איל יש לומר דודאי מודה לתנא קמא דלרבי עקיבא לא הוה אלא חד איל דרבי אלעזר בר"ש דבריבייתא משמע דאליבא דרבי עקיבא קאמר אבל אליבא דנפשיה שני איליס הן:

נכנס

המוספין אל תוספת הפקודים שאין קריבין יחד, [ו]השתא ניחא. אבל יש שהיו מפרשין דשפיר נרסינן והכלל (ו)אילים עם מוספי יום, ולפי הנ"ל [ב]משנה לקח שיטתו שאונא ויצא ועשה אילו ואיל העם ז' כבשים תמימים דברי רבי אליעזר והיינו הכלל אילו עם הז' כבשים ואיל העם שהם מוספי יום, ואין נראה דודאי מתני' (ד)לא מיפרשא במשנה דאם כן פליג [ג]אמר רבי אליעזר דבריית[א], ועוד שאין טעם זה מפורש בגמרי אלא טעמא דרבי אליעזר ורבי עקיבא דגמרא ואם כן על כרחן היינו נמי רבי אליעזר דגמרא מדלא

מפרש בה טעמא אחרינא. ע"כ מעמוד קודם

שנאמר ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים. וא"א היכי דריש מיניה הכי והא (אינו צריך) [אינצרך] דלא תימא שהוא שעיר הנעשה בפנים כדאמרינן בסמוך דלרבי אינצרך למיכתב איל אחד דלא תימא שני אילים היו דת"כ ודחומש הפקודים ואם כן הכא נמי (של כל אחד) [הוי משמע שהכל אחד] דכתיב ושעיר חטאת אחד. י"ל דהא לא ס"ד דיון שכל קרבנות האמורין כאן בחומש הפיקודים הן נעשין בחוץ על מזבח החיצון לא אמי למיעטי שהוא שעיר הפנימי אבל שני האילים הן נעשין בחוץ והיכלך צריך לומר דאד (אלא) [אין] הוא (לא) מונה. מה"ל יוסף.

ואחר כך אילו ואיל העם ואח"כ אימורי חטאת. כל אלו בטבילה שלישית: **ואחר כך תמיד של בין הערבים.** בטבילה חמישית ולא איירי הכא בהוצאת כף ומחתה דפסיעה לן דבתר אילו ואיל העם היא דתניא לקמן [עא.] שכל הפרשה נאמרה על הסדר וכו': **עביד דדכתיב.** תורת הכהנים כתיבא בריבא הלכך אילו ואיל העם ואימורי חטאת בתר עבודת היום והדר הוצאת כף ומחתה ואחר כך מוספין ותמיד של בין הערבים דכתיבי לבסוף בחומש הפקודים: **הא מלבד חטאת הכפורים.** דמשמע דשעיר החיצון קודם לאילו ואיל העם מאי עביד ליה. בשלמא מלבד עולת הבקר לאו ביום הכיפורים כתיב ומרגלים לא יליף דסמיך אסדרא למיעבד הני דתורת הכהנים בריבא אלא אי לא דכתב ביום הכפורים גופיה מאי עביד ליה: **על מה שזה מכפר וכו'.** במתניתין דפ"ק דשבועות (דף ב.) דריש ליה הכי ועל שם בה ידיעה בסוף ואין בה ידיעה בתחילה שעיר הנעשה בחוץ מכפר שנאמר (א) ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים על מה שזה מכפר זה מכפר מה פנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה כדמפרש התם אף חיצון אינו מכפר וכו': **משמו.** של ר' עקיבא: **אחד.** מן שבעת כבשים: **עביד חד.** כדכתיב מלבד עולת הבקר לסמוך מקצת המוספין לעולת התמיד: **והדר עביד עבודת היום.** דאי אמרת כל המוספין יקריב עם תמיד של שחר דילמא חליש ולא מצי למיעבד עבודת היום והוא עיקר הכפרה: **דילמא פשע.** ולא עביד להו אחר עבודת היום ולמאי דחיישת דילמא חליש ליכא למיחש לגבי עבודת היום זריז הוא ומחליף כח וכולהו מוספין לא עביד דתורת כהנים קדיש וצריך לקיים זו וזו סדר הכתוב ומדרשי המקראות: **דחולי עלמא מיהת.** בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא חד איל הוא דליבור דכולהו אמרי איל העם ולא אייתי באילו הכתוב בחומש הפקודים כלל: **האמור לאן.** בתורת כהנים ואיל אחד לעולה: **ולריבי.** שיש דעת טוטה לומר נדבה מובחרת כדי שתהא מקובלת בלוגן ויש דעת טוטה לומר חובה תהא מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה:

שכל

המוספין אל תוספת הפקודים שאין קריבין יחד, [ו]השתא ניחא. אבל יש שהיו מפרשין דשפיר נרסינן והכלל (ו)אילים עם מוספי יום, ולפי הנ"ל [ב]משנה לקח שיטתו שאונא ויצא ועשה אילו ואיל העם ז' כבשים תמימים דברי רבי אליעזר והיינו הכלל אילו עם הז' כבשים ואיל העם שהם מוספי יום, ואין נראה דודאי מתני' (ד)לא מיפרשא במשנה דאם כן פליג [ג]אמר רבי אליעזר דבריית[א], ועוד שאין טעם זה מפורש בגמרי אלא טעמא דרבי אליעזר ורבי עקיבא דגמרא ואם כן על כרחן היינו נמי רבי אליעזר דגמרא מדלא

מפרש בה טעמא אחרינא. ע"כ מעמוד קודם

שנאמר ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים. וא"א היכי דריש מיניה הכי והא (אינו צריך) [אינצרך] דלא תימא שהוא שעיר הנעשה בפנים כדאמרינן בסמוך דלרבי אינצרך למיכתב איל אחד דלא תימא שני אילים היו דת"כ ודחומש הפקודים ואם כן הכא נמי (של כל אחד) [הוי משמע שהכל אחד] דכתיב ושעיר חטאת אחד. י"ל דהא לא ס"ד דיון שכל קרבנות האמורין כאן בחומש הפיקודים הן נעשין בחוץ על מזבח החיצון לא אמי למיעטי שהוא שעיר הפנימי אבל שני האילים הן נעשין בחוץ והיכלך צריך לומר דאד (אלא) [אין] הוא (לא) מונה. מה"ל יוסף.

(ועם הפיוס) [עם מוספי יום], וכיונו יעקב הגיה והכלל (ו)אילים עם מוספי יום, דהכלל אילו עם מוספי יום לא אתי לא כרבי אליעזר ולא כרבי עקיבא, דרבי אליעזר קתני בבריית[א] ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ז' כבשים עם תמיד של בין הערבים והוא[את] כף ומחתה היתה אחר אילו ואיל העם ואימורי חטאת לרבי אליעזר כדפרישת לעיל, דבריש [עביד] דמו"ר ואחר כך של חומש הפקודים, וה"ק לא היה אילו עם מוספי יום אלא הוצאת כף ומחתה מפקקת בימתיים, לרבי עקיבא נמי לא אתיא דהא סבירא ליה דמוספין היו עם תמיד של שחר ואילו ואיל העם היו זמן גדול אחר כך שהיה מפסיק כל עבודת היום ושעיר הנעלם ולכך הגיה והכלל אילים עם מלבי יום פי' אילו ואיל העם ואימורי דחטאת דפרים הנשרפים דפרק שני שעירי היה מקריב יחד לפני הוצאת כף ומחתה כרבי אליעזר כדפרישת לעיל. מ"ר. מיהו כרבי עקיבא משמע שסוכר הפייט שכתב קדש ועשה שעיר המוסף והכלל (ו)אילים עם מלבי יום, משמע שהיה שעיר המוסף קרב תחילה והיינו דלא כרבי אליעזר, אבל הכלל (ו)אילים עם מלבי יום ואילו ואיל נרסינן וכרבי עקיבא ודלא סוכר הפייט (שמקודם) [שעיר המילון לאילו ואיל העם. וא"ת הלא לא הזכיר הפייט הקטרת אימורין המוספין היכן היו, ואומר ר"מ שסוכר שהיו עם תמיד של שחר ממש כרבי עקיבא וכבר הזכיר זה שכתב תמיהו יגיעו את תמיד השחר קלו

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' תמידין הל' ו] וס"פ מהל' עבודת יום"כ הל' ט):

רבינו חננאל

ואחר עבודת היום השעיר הנעשה בחוץ, שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים, ללמד כי אחר שעיר שבפנים קרב מיד שעיר הנעשה בחוץ. ואחרי כן אילו ואיל העם, שנאמר ויצא ועשה את עולתו וגו'. ואחרי כן אימורי חטאות ואחרי כן תמיד של בין הערבים. ור' אליעזר אמר לך הני מילי דקרבי מוספין עם תמיד של שחר, היכא דליכא עבודת היום, אבל היכא דאיכא עבודת היום היא קדמה, והאי מלבד חטאת הכפורים מיבעי ליה ללמד, על מה שזה מכפר בדבר שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, כך זה מכפר. ומפורש בתחלת שבועות. ר' יהודה אומר משמו כו'. פשוטה היא. איל אחד האמור כאן, שנאמר ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה, הוא האמור בפרשת פינחס בענין ובעשור לחדש השביעי.

תוס' ישנים

(וגס) [עס] תמיד של בין הערבים, דתמני' לאו ר' עקיבא היא דקתניא איהו שעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים, אבל אין נראה לומר כן שנאמר אילו ואיל העם שהוא לפני הוצאת כף ומחתה יתנוד עם תמיד של בין הערבים, ולפירושו נמי היינו יכולים להעמיד המשנה כר' עקיבא. והא דקאמר שעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים היינו לאפוקי [של אחר] תמיד של שחר, אבל קודם אילו ואיל העם היה, אבל לא יתכן כלל שיקרא זה [עם] תמיד של בין הערבים כיון ש[היה] לפני אילו ואיל העם ולפני הוצאת כף ומחתה שהיה מפסיק בנגדי לכן ביניתים אלא ודאי תמני' כרבי אליעזר היא. ואי"ת כיון דמתני' רבי אליעזר היא (כדמפרש) [כדפרישת] ופר העולה (עס) [קודם] שבעה הכבשים היה קרב למה לא הזכירו במשנה (עס) [קודם] שבעה כבשים. ון"ל ד]לא חש למינקט סדרא דקרבן. אבל קשיא אמאי לא קתני ופר העולה מקמי מילתא דרבי עקיבא [אלא משמע דר"ע] אטולהו [קאי] אפר העולה ז' כבשים דאתא נמי בבריית[א] בגמ' דעם תמיד של שחר היו קריבין, ולא היה אומרין דמתני' נמי טולה כרבי עקיבא אתיא שפיר, אבל לא ניחא דכדפרישת לעיל. בסדר אתה כוונת כתיב קדושת בגדי זכב לבש ויקדש עוד ידיו ורגליו וקדש ועשה שעיר המוסף והכלל אילו

תורה אור השלם

1. שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטֹּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:
במדבר כט יא
2. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה:
במדבר כח כג
3. וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בַּמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם:
ויקרא טז כד
4. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
ויקרא טז כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על מה כו' מכפר שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואח"כ אילו ואיל העם ואימורי חטאת ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ואח"כ תמיד כו' כל"ל:

מוסף רש"י

איל אחד האמור כאן. שהיה קרבן ציבור ביום"כ הוא האמור כאן באחמי מות ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה, הוא האמור בפנחס למוספין (לעיל ג.). **ובא אהרן אל אהל מועד.** נאמר אחר שנאמר הקטורה ומתן דמים פר ושעיר (לעיל לב.). **למה הוא בא.** אל הסיכל הרי נאמר עבודותיו אף במקבלת זה לא פירש מה יעשה לשם (שם). **להוציא את הכף ואת המחתה.** שהיא בין הכבשים דכתיב ונתן את הקטורת על האש וגו' (שם).

תוס' ישנים (המשך)

וקיבל דמו במזרק מילק פירש והקטיר וגירות הטיב הקריב לאש ונתא, ופי' ר"ת שעשה הפר העולה ז' כבשים עם תמיד של שחר ושעיר המוסף עשה אחר עבודת היום קודם אילו ואיל העם, חכו מילק שמילק

(ב) [שבועות ב.], (ג) לעיל ג., (ד) לעיל לד. [מגילה כח.], (ד) [ל"ל דלריבס], (ה) לעיל לב., (ו) [קריבין עם תמיד של בין הערבים ומתני' דקתני היו קריבין עם תמיד של בין הערבים ה"פ עם כו' דבטבילה שלישית היו והיו קריבין עם כו' כל"ל] רש"ל.

שכל הפרשה נאמרה על הסדר וכו'. ומי כסדרן כתיבי וכן הסדר שמוליאן בלביסה ראשונה ואין עבודה חיצונה של בגדי זהב מפסקת בין עבודת היום להוצאת כף ומתחה לא משכחת לה וכו' כבר פרשתיה בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לג.): **בשעיר הנעשה בחוץ.** דלכתיב (במדבר כט) מלבד חטאת הכפורים והוא אינו כתוב כאן אבל אילו ואיל העם דווקא כתביהו קרא אחר הוצאת כף ומתחה ולא אילטריך לן לשבש סדרא דקראי: **אמר קרא ואילו ועשה וגו'.** וזו יציאה ראשונה האמורה בפרשה הילכך על כרחך מקמי הוצאת כף ומתחה עביד להו בהפסקה שביניהם לעבודת היום: **אשר נשב כבר.** אלמא זו היא פשיטה שיש שמע מינה יש הפסקת חילוף בגדים בין עבודת היום להוצאת כף ומתחה. וכבא לא אתקפתיה דרבי זירא קמי אבא לפרוסי טעמא דתמיתא דמשבשא קראי: ה"ג **קראי לפיני וכו'.** ולא גרס מרי: **אינו רואה פר ושעיר הנשרפים.** אלמא בריפתן בעוד שכהן גדול לבוש בגדי זהב היא: **ואילו אימורי חטאת.** לדברי הכל [ע.] בתר הכי עביד להו (כשהוזכן) בטבילה שנייה עם אילו ואיל העם: **אימא חוץ מפסוק זה ואילך.** לא נכתבה על הסדר: **שביש מציפא.** ואימא שריפת הפר והשעיר אחר טבילה שנייה: **אמר קרא והמשלח את השעיר וגו'.** ובאותו לשון עצמו נאמר והשורף אותם דמשמעי בשריפת הפר ושעיר ושניהן כתובין אחר ואת אבל החטאת ועל כרחך שיאוח השעיר מקמי הקטרת אימוריים הוה דכתיב ושלח את השעיר במדבר והדר ואת אבל החטאת על כרחך והמשלח דכתיב בתריה כאלה שהפסיק הענין שהיה מדבר בו וחזר ומסיימו ואומר ואותו שיאוח שאמרתי לך למעלה המשלחו מטמא בגדים ובאותו לשון עצמו נאמר והשורף: **מה והמשלח.** אף על פי שנכתב אחר אימורי חטאת דמעיקרא הוא אף והשורף אף על פי שנכתב אחריהן מעיקרא הוא: **אדרבה מה שורף דהשתא.** שהרי צווי עיקר שריפתן אחר אימורי חטאת נאמר כדכתיב ואת אבל החטאת וגו' והדר ואת פר החטאת יוציא וישרף: **אף המשלח דהשתא.** דווקא כתב אחר אימורין ושיאוח שעיר האמור למעלה מהם הכי קאמר ונשא השעיר עליו את (ג) עונותם ושלחו המדברה כשיגיע זמן שיאוחו: **והמשלח מעיקרא משמע.** כלומר שחוזר לענין שהפסיק בו וכמו שפירשתי ושיאוח שעיר במקומו נכתב מלבד הדר וכתב אחר אימורין ושלח השעיר והמשלחו יכנס בגדיו: **רבא אמר.** לא מצית אמרת דשיאוח שעיר לא במקומו נאמר דהא לא הזקיקו לעמוד שם אלא עד שעת כפרה והיא עבודת היום דמתן דמיס: **אמי משלח.** ליום הממתה: **מלאו בשוק.** מכבדו לפני הכריות ואומר לו אישי כהן גדול וכו': **מחייה חייס.** הוא הקדוש ברוך הוא עשיו שליחותו: **מפטרי מהדדי.** שהיה אחד טוטל רשות מחבירו לשוב לביתו: **אתהלך וכו'.** אילדי דאיירי בחייס מתוקנים נקט לה: **זה מקום שווקים.** שאדם מוצא לקנות מזונותיו ולפי שהיה דוד מטלטל נע ונד היה מתפלל על הדבר: **שמתפכות עליו.** מי שהיה עני בילדותו ונעשה עשיר לעת זקנותו דומה לו כאילו עכשיו נעשה מי מתוך מיתה: **אלילם אישים אקרא.** ו) בראש פרשת ושנות חייס הוא להכי נקט ליה: **שדומין לנשים.** עינותנין ותשושי כח: **אישים.** לשון אשה מדלא כתיב אנשים: ז) (**שנאמר**) **יין וכו'.** אישים לשון קרבן אשה: מריח

ח) **נכנס** להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות. תימה הוא דלא קתני תמיד של בין הערבים ושמא יש לומר משום דכבר תנא ליה בריש במילתיה דר"ע: ולהטיב את הנרות. הא דלא תנא להדליק את הנרות שהיתה בין הערבים אבל הטבה בלבדה הוא: ר"ל דדילמא בימי שמעון הצדיק נשנית שמעון הזה וכן מתניתין דתמיד (דף לג.) דתנן מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות מדשן את השאר ומניח את אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הצדיק מצאן שכבו פי' משמת שמעון הצדיק מדשנו כו' ואם כן בימי שמעון הצדיק היו דולקין אותן שתי נרות מזרחיות על הערב והיה צריך להטיב אותם בריש ואחר כך היה עושה הדלקה ולהכי נקט ולהטיב את הנרות ולא קתני להדליק משום דהטבה היתה קודם כדפירשית: **לא משבחת לה אלא ג' טבילות.** לעיל פ' אמר להם הממונה (דף לג. ד"ה ואי) פירשתי: ואימא

שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי טעמא אמר רב חסדא גמירי [6]חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום ואי אמרת כסדרן כתיבי לא משכחת לה אלא שלש טבילות וששה קידושין מתקיף לה רבי זירא ודילמא מפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ אמר אביי אמר קרא [1]ויצא ועשה את עולתו מיציאה ראשונה עביד אילו ואיל העם רבא אמר אמר קרא [2]ופשט [ח] את בגדי הבד שאין ת"ל [3]אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלובש אלא מה תלמוד לומר אשר לבש שלבש כבר מתקיף לה רבה בר רב שילא ואימא דמפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ הכתיב ויצא ועשה וכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר והא קראי כתיבי [3]ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה והדר [4]ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת ואילו אנן תנן [5]הרואה את כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין ואילו אמורי חטאת בתר הכי מקטיר להו אימא חוץ מפסוק זה ואילך ומאי חזית דמשבשת קראי שביש מתניתא אמר אביי אמר קרא [5]והמשלח [6]והשורף מה משלח דמעיקרא אף שורף דמעיקרא אדרבה מה שורף דהשתא אף משלח דהשתא והמשלח דמעיקרא משמע רבא אמר אמר קרא [7]יעמד חי [7]עד מתי יהא זקוק לעמוד חי עד שעת כפרה ואימתי שעת כפרה בשעת מתן דמים ותו לא אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כ"ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אומר לו מחיה חיים עשינו שליחותו אמר [8]רבה כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין [8]אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום שווקים [9]כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינן של חיים אמר רבי אלעזר אלו שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה [10]אליכם אישים אקרא אמר רבי ברכיה אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא בת תלמיד חכם שנאמר [11]אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימות גזעו מריח

1. וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בַּמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם:
ויקרא טז כד
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
ויקרא טז כג
3. וְאֶת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה:
ויקרא טז כה
4. וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם: ויקרא טז כז
5. וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַّחֲנֶה: ויקרא טז כו
6. וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבוֹא אֶל הַמַّחֲנֶה: ויקרא טז כח
7. וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יֶעֱמָד חַי לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלֵּחַ אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה:
ויקרא טז י
8. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:
תהלים קטו ט
9. כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ:
משלי ג ב
10. אֲלֵיכֶם אֲנָשִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי אָדָם: משלי ח ד
11. אִם יִזְקִין בָּאָרֶץ שָׁרְשׁוֹ וּבֶעָפָר יָמוּת גִּזְעוֹ: מֵרֵיחַ מַיִם יַפְרִחַ וְעָשָׂה קָצִיר כְּמוֹ נָטִע:
איוב יד ח-ט

מוסף רש"י

שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר. נאמרו המקרואות על סדר העבודות המתפלגות, כסדרן בפרשה כך סדר עבודתם, חוץ מפסוק זה. שמתה הוצאת כף עבודות המתה עם עבודות הפמיטיות ולא הפסיק עבודת אילו ואיל העם בימתיים והיה לו לכתוב בתחילה ויצא ועשה את עולתו וגו' ואח"כ וכל אהרן להוציא כף ומתחה ואח"כ ופשט את בגדי הבד והניחם שם וכתן בגדיו את בשרו במים ואח"כ יבא אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד וגו' ואח"כ כל הסנה, ועשה המוספין ומתיך של בין הערבים (לעיל לב.) **ויציאה זו היא** אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמורי פר ושעיר שנעשה בחוץ בבגדי זהב וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן וכל אל אהל מועד להוציא את הכף ואת המתחה שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים (ויקרא טז כא). מאי טעמא. לריך להפסיק באילו ואיל העם בין עבודת היום להוצאת כף ומתחה (לעיל לב.). גמירי. הלכה למשה מסיני, חמש **טבילות.** בו ביום (שם) **ועשרה קידושין.** ידיו ורגליו מן הכיור (לעיל יח.). **ואי אמרת בסדרן.** של עבודות כתיב מקרא זה, **לא משכחת לה אלא שלש טבילות.** אחת לתמיד של שחר ואחת בינו ובין עבודת היום כולה עם הוצאת כף ומתחה, ואחת בין הוצאת כף ומתחה לאילו ואיל העם ועמהם המוספין ומתיך של בין הערבים, לפיכך לריך להפסיק אילו ואיל העם בין עבודת היום להוצאת כף ומתחה הוצאת כף ומתחה בבגדי זהב ומוספין ומתיך של בין הערבים בבגדי לבן, אילו ואיל העם בבגדי זהב על המזבח החיצון, הוצאת כף ומתחה בבגדי לבן ומוספין ומתיך של בין הערבים בבגדי זהב (שם). יעמד חי. על כרחך לגמדנו שאם מת אתה לריך להביא אחר, דאי לא לגמלי אתת, אם תאמר שלא יטלבנו עד לאחר מתן דמים ליכתוב יעמד לפני ה' לכפר עליו, מי נמה לו, אלא שאם מת לריך להביא אחר (לעיל מ:). **עד מתי יהא זקוק לעמוד חי.** שלא יטות, עד שעת **כפרה.** הא אם מת קודם לכן אין כפרת הדם בלוס (לעיל פה.) דכתיב לכפר עד שיכפר בדמו של חביריו (לעיל מ:).

הגהות הב"ח

(ח) גמ' רבא אמר אמר קרא ופשט. נ"ב אחר הוצאת כף ומתחה בבגדי לבן: (ב) רש"י ד"ה אף המשלח כו' ונשא השעיר עליו את כל עונותם ושלחו:

רבינו חננאל

אמר רב חסדא גמירי ה' טבילות וי' קידושין, ואי בסדרן, כלומר כמו שכתובה עבודת היום, לא תמצא אלא שלש טבילות, דוה פירושו, טבילה לתמיד של שחר שהוא קודם ו) לעולה, ואחר כך כתיב כשבא ללבוש בגדי לבן (כתיב) בגדי קדש [הם] ורחץ במים את בשרו ולבשם, וכתוב מפורש הכל סדר עבודת היום. ובסוף עבודה כתוב ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד וגו', וכתיב בתריה ורחץ את בשרו במים במקום קדוש וגו', ויצא ועשה את עולתו וגו'. שלמה העבודות באלו שלש טבילות אלא היה עושה עבודת היום ומניח הכף והמחתה ויוצא טובל ועושה אילו ואיל העם כו', ואחר כך טובל עוד ונכנס ומוציא המחתה ויוצא וטובל ומשלים, לפיכך אמר רב חסדא כל הפרשה נאמרה על הסדר אלא מובא אהרן אל אוהל מועד ואילך. כשבא המשלח אומר לכהן גדול מחיה חיים עשינו שליחותנו. בפומבדיתא כי הוו מיפטרי רבנן מהדדי אמרי הכי, מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים טובים ומתוקנים, שנאמר כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך. ומה הן שנות חיים השנים המשתנין לו לאדם מרעה לטובה. אתהלך לפני ה' בארצות החיים, זה מקום שווקים. אליכם אישים אקרא, אילו תלמידי חכמים (שישובים) [שדומין] כנשים ועושין גבורה כאנשים. ההרוצה להביא יין על המזבח ישקה ת"ח שנקראו אישים. ואם ראה שהתורה פוסקת מזרעו, ישא בת תלמיד חכם, שנאמר אם יזקין בארץ שרשו וגו' מריח מים יפריח.

ו) נ"ל ל"ל שהוא קודם לעבודת היום.

תוס' ישנים

דילמא מפסיק להו בשעיר הנעשה בחוץ. ופליגי לר' אליעזר דאמר שכל המוספין היו עם תמיד של בין הערבים אחר עבודות היום ומפקיק בשעיר (הפנימי) [הפלון] לבד ועשאו קודם הוצאת כף ומתחה והוא הדין נמי [דהוי מלי למימר] אחד מן המוספין, ושעיר ונקטו משום דרבי עקיבא שאומר שהיה מקריבו קודם אילו ואיל העם. ה"ל יוסף. אבר קרא ויצא ועשה את עולתו בו'. חוץ היא יציאה לאותה של עבודות חוץ, שיציאה שכתובה שם כדי לשמוט שעיר הפנימי אין זו יציאה של עבודות חוץ כי הכל לוכך עבודות פנים. כלום אדם פושט אלא מה שלובש בו'. תימה לשעיר פרק אמר להם הממונה [לב. ח] איכא דדרש גבי ה' טבילות וי' קידושין כלום אדם פושט אלא מה שלובש אלא מקיש פשיטה לנכנסה כו'. וי"ל דהכא דרש מדכתיב אשר נגע ונעשה דרש מהיקש מ"כ. ועוד תימה לרבי"א דהא אמרינן לעיל פרק הממונה [לה. ב] בשאר היה לבוש פלוסין כו' ובערב היה לבוש [הימדוין] כו' מ"כ

עא: בא לו כהן גדול פרק שביעי יומא

יז א מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ח:
יח ב מיי' שם הלכה כ:
יט ג מיי' שם פ"א הלכה יב:
כ ד ה מיי' שם פ"ח הלי' יד:
כא ו מיי' שם פ"ט הלי' ג:
כב ז מיי' שם פ"ז הלי' טז:
כג ח מיי' שם פ"ט הלי' ה:

מוסף תוספות

א. ואין הקנבוס שבשמנה אותו שאנו קורין קנבוס. ריטב"א. ב. משום כלאים. תוס' זבחים יח: ד"ה ומאימא. ג. משום דבגדי כהונה א"א להיות אלא מצמר ופשתים. תוס' שם. ד. כדאמרינן במנחות [לט:] וביבמות [ד:] ובשבת [כו:] תנא דבי ר' ישמעאל כל מקום שנאמרו בגדים בתורה סתם אינן אלא צמר ופשתים. תוס' המ"ש. ה. דדריש הכנף מין כנף, דהא לתנא דבי רבי ישמעאל טלית של שאר מינין אינה חייבת בציצית. רש"י יומא ד: ד"ה והא. ו. דלא מחייבי בציצית אלא בגדי צמר ופשתים. רש"י שבת מ: ד"ה לתמוי. ז. למדרש סמוכין להתיר כלאים בציצית. תוס' שבת מ: ד"ה אלא. ח. כמו חיטין שכמה שבלין עולין מחיטה אחת. תוס' זבחים שם.

רבינו חננאל

אתו שמעיה ואבטליון למיהב שלמא לכהן גדול, א"ל ייתי בר אהרן לשלם, אמר להו ייתון בני עממין לשלם כו'. ירושלמי [למה] משמש בפנים בבגדי בד, א"ר חייא בר אבא כשירות של מעלה [כך שירות שלמטה] מה למעלה ראיש אחד בתוכם לבוש בדים, אף משרת למטה כתנת בד קדש ילבש. ולמה בחרן בח', א"ר חנינא כנגד המילה שהיא לח' ימים, כדכתיב בריתי היתה אתו. ולמה אינו נכנס לפנים בבגדי זהב, א"ר לוי אין קטיגור נעשה סניגור. כהן גדול משמש בשמנה כלים כו'. ת"ר בגדים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה. משזר מ' נמצא המעיל י"ב, והפרכת כ"ד, והחשן ואפוד כ"ח. חוטן כפול ששה מנא לן. ופשטנא שיתא שש כתיבי בבגדי לבן ואלו הן, ושבצת הכתונת שש. ועשית מצנפת שש. ויעשו את הכתנות שש מעשה אורג וגו'. ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש. ואת מכנסי הבד שש משזר. ואת האבנט שש משזר. מצנפת ומגבעת אחת היא. קרא אחת לגופיה שיהיו של בוץ והוא פשתים. גמרא גמירי לה דהאי בד פשתים והא ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא ומכנסי פשתים. וחד שיהו שזורין. וחד שיהא חוטן כפל ששה. וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש. וחד לשאר מינין שיהו גם הם חוטן כפול ששה. וחד לעכב שאם אינן חוטן כפול ששה פסולין הן. שש חוטן כפול ששה כמשמע, אלא משזר שמונה מנא לן. ואמרינן כתוב בשולי [ה]מעיל שלשה מינין, תכלת וארגמן ותולעת שני משזר, וכתיב בפרכת שש משזר ארבעה מינין. והן בכל אחד ו' הרי כ"ד. ויליף שולי [ה]מעיל מפרכת משזר בגזירה שוה, מה בפרכת כ"ד חוטין אף שולי המעיל כ"ד חוטין. ובשולי המעיל ג' מינין נמצאו ח' חוטין בכל מין. ח' בתכלת. ח' בארגמן. וח' בתולעת שני. ואמאי לא יליף שולי המעיל מן האפוד והחשן דאינון כ"ח חוטין, משום דכתיב בהו זהב, ושולי המעיל ופרכת לא כתיב בהן זהב. אדרבה דינן כלי מכלי לאפוקי פרכת דאהל הוא. ושגינן אלא שולי המעיל מן האבנט גמר, דאית ביה ד' מינין וכתיב ביה נמי [זהב]. רב אשי אמר שולי המעיל מן האפוד לא יתכן ללמד ממנו להיות חוטין כ"ח כי בשולי המעיל שלשה מינין אם תעשה בכל מין ט' לא יבואו אלא כ"ז חוטין, אם נעשה י' בכל מין הנה ל', לעשות שנים מהן ט' ואחד י'. ועשית כתיב שיהיו כל החוטין שוין, הילכך לא אפשר ולפיכך לא גמר מיניה. מעיל י"ב חוטין הוא, מין אחד תכלת שנאמר ועשית את מעיל האפוד

ואימא עמרא. מדלא פריך ואימא קנבוס שגם הוא עולה כד נבד היה מדקדק רבינו אפריס ז"ל דמה שאנו קורין קנבוס הוא פשתן[א] ואסור לתפור בו בגדי צמר[ב] ורבינו חיים כהן ז"ל דוחה דהא דלא פריך ואימא קנבוס[ג] משום דבגדים כתיב וכל בגדים סתם שבתורה צמר ופשתים[ד] והקשה ריצב"א התינח לתנא דבי ר' ישמעאל דסבר הכי אבל לרבנן דפליגי עליה ומחייבי כל בגדים בציצית מאי איכא למימר וליכא למימר דכ"ע אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל אלא דגבי ציצית דוקא מחוייבים כל בגדים דמרבינן להו מדכתיב הכנף מין כנף[ה] מ"כ מאי פריך בריש פ"ק דיומא (דף ד:) והא תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא[ה] ומנא ליה הא לי' משום דקאמר בפרק במה מדליקין (שבת דף כ:) אף כל צמר ופשתים ומסיק התם דלציצית איצטריך[ו] לימא דאיצטריך אף כל צמר ופשתים לאיתויי כלאים ואע"ג דכלאים בהדיא כתיב בהו צמר ופשתים וימא דאיצטריך אף כל כדי לאפנויי צמר ופשתים[ז] למאי דלא ידע אכתי התם דהפנאה משעטנז נפקא עד מסקנא אלא ע"כ הכנף הוי פי' הבגד וכאילו כתב הבגד ולהכי פריך ע"כ תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא דאם איתא דמחייבי בציצית כל בגדים מיתורא דהכנף אם כן מאי האי דקאמר ופרט באחד מהם למר ופשתים אף כל צמר ופשתים אדגמר מנגעים דהוי צמר ופשתים נגמר מציצית דכתיב הכנף דהוי כמו הבגד ומיילי אפי' בשאר בגדים ולא דמי לאו בגד דמרבינן מיתורא דאו דכתיב גבי שרצים שאר בגדים אפי' לתנא דבי ר' ישמעאל בפרק במה מדליקין (ג"ז שם) ואפילו הכי לא פריכין אדגמר ר' ישמעאל מנגעים ליגמר משרצים דאפילו שאר בגדים דהתם גבי שרצים משמעות בגד אינו אלא צמר ופשתים ומאו הוא דמרבינן לשאר בגדים להכי ליכא למילף משרצים סתם בגדים הכתובים בתורה וימא דכל בגדים בכלל אבל הכא הכנף כמו הבגד ואי סבירא ליה דרבא דגמר מהכנף לומר דכל היכא דכתיב בגדים בסתם כל בגדים בכלל ולמאי דפרשינן פ' שני דזבחים[ח] דמכל גרעין של פשתן עולה קנה אחד ולא שני קנים מגרעין אחד ניחא דלא הוה מצי למיפרך וימא קנבוס דקיס ליה לגמרא דכמה קנים עולים מגרעין אחד[ח]. כל זה דקדק ריב"א:

ויליף משזר מפרוכת מה להלן כ"ד וכו'. אין להקשות אדרבה גילף הכי מה להלן חוטן כפול ששה אף כאן כל חד ששה הרי י"ח ותו לא די"ל דתיפתא משזר גמר ממשזר דהתם מה להלן השזירה כ"ד אף כאן השזירה כ"ד כי התם אי נמי י"ל אם איתא דלא הוה אלא י"ח מאי איצטריך שם יתירא למעיל שלא נאמר בו שם שיהא חוטו כפול ששה תיפוק ליה דגילף תכלת תכלת מפרוכת מה להלן תכלת שלא ששה אף מעיל שכולו תכלת חוטו כפול ששה ולא הוה מצי למיפרך דדרכינן לקמן אדרבה גילף משוליו דשוליו נמי אין חוטן כפול אלא ששה:

מריח מים יפריח ועשה קציר כמו נטע: ויום טוב היה עושה לאוהביו: ת"ר מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והוו אזלי כולי עלמא בתריה כיון דחזיונהו לשמעיה ואבטליון שבקוהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול אמר להן ייתון בני עממין לשלם אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן: **מתני'** [ט]כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט [י]מוסיף עליו כ"ג חשן ואפוד ומעיל וציץ באלו נשאלין באורים ותומים [יא]ואין נשאלין אלא למלך [א] ולאב ב"ד ולמי שהציבור צריך בו: **גמ'** ת"ר [יב]דברים שנאמר בהן שש [יג]חוטן כפול ששה [יד]משזר שמונה [טו]מעיל שנים עשר [טז]פרוכת עשרים וארבעה [יז]חושן ואפוד עשרים ושמונה חוטן כפול ששה מנא לן דאמר קרא [1]ויעשו את הכתנת שש ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר חמשה קראי כתיבי חד לגופיה דכיתנא ניהוו וחד שיהא חוטן כפול ששה וחד שיהיו שזורין וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש וחד לעכב מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא [יח]דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בד ואימא עמרא עמרא איפצולי מיפצלא כיתנא נמי איפצולי מפציל כיתנא אגב לקותיה מפציל רבינא אמר מהכא [2]פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם אמר ליה רב אשי הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה ולטעמיך [יט]הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו [3]כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי [כ](לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא משזר שמונה מנא לן דכתיב [4]ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר ויליף משזר מפרוכת מה להלן עשרים וארבעה אף כאן עשרים וארבעה דהוה כל חד וחד תמני ונילף מחשן ואפוד מה להלן עשרים ושמונה אף כאן עשרים ושמונה דנין דבר שלא נאמר בו זהב מדבר שלא נאמר בו זהב לאפוקי חשן ואפוד שנאמר בהן זהב אדרבה דנין בגד מבגד לאפוקי פרוכת דאהל הוא אלא דנין מאבנט ודנין בגד ודבר שלא נאמר בו זהב מבגד ודבר שלא נאמר בו זהב ואין דנין דבר שאין בו זהב מדבר שיש בו זהב רב מרי אמר [5]תעשנו כתיב תעשנו לזה ולא לאחר רב אשי אמר [6]ועשית כתיב שיהיו כל עשיות שוות והיכי נעביד נעביד תלתא דעשרה עשרה הוו להו תלתין נעביד תרי דתשעה תשעה וחד דעשרה אמר קרא ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות מעיל שנים עשר מנא לן דכתיב [7]ועשית את מעיל האפוד כליל

מריח מים. בני תורה: **לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה.** ליטול רשות ממנו ולפרוש לגד ביתן: **ייתון בני עממין לשלם.** לשון גנאי הוא לפי שבאו מבני בניו של סנחריב כדאמרינן במסכת גיטין (דף מ:): **דעבדי עובדא דאהרן.** רוחש שלום: **דלא עבד עובדא דאהרן.** שהוציאו אוגאת דברים ואמר מר (ב"מ נח:) לא תונו איש את עמיתו (ויקרא כה) באונאת דברים הכתוב מדבר אם היה בן גרים לא (ח) יאמר לו זכור מעשה אבותיך: **מתני' בשמונה ומכנסים וכו'.** אהדיוט קאי: **באלו נשאלים.** כהן הנשאל באורים ותומים צריך לנגוע שמונה בגדים: **גמ' דברים שנאמר בהן שש.** כולה מפרש לקמן: **חוטן כפול ששה.** ששה כל מין ומין שבו: **משזר.** בלא שש ואין זאת אלא רימונים: **שמונה.** כל חוטו של כל מין שבו כפול שמונה ועל פי חשבון זה מעיל שכולו מין אחד חוטו כפול י"ב פרוכת חוטו כפול כ"ד שכל מינין שבה כפולין יחד וכולה מפרש לה לקמן: **חמשה קראי כתיבי.** גבי הדלי והוה סגי ליה בחד וגכתביה לבסוף: ס"ג **ויעשו את הכתנות שש ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר.** וכד הוא שש הרי חמשה והיינו דאצטנו צריך למיכתב על כרחך דאיכא מיני אחרייני בהדייה: **שיהו שזורין.** יחד כולן ששה: **נאלר בגדים שלא נאמר בהן שש.** שיהא אף הן חוטן כפול ששה ולקמן מפרש מאי מינהו: **דבר העולה מן הקרקע בד בד.** הפשתן והקנבוס אין להן בדים וענפים כעצים אלא עלין ואין הפשתן בא אלא מן הקנה האמצעי: **מפלל.** יש בו יומא מתחלקת לשתים. ואל תתמה שאף בשער זקן התחתון מצוי כן: **ריפנא נמי מפליג.** כשכותשין אותו נחלק לכמה פיצולין: **אגב לקותיה.** שמקישין עליו: **פארי פשתים.** וכתוב כתיב ואת פארי המגבעות שש: **בן נכר.** שנתגכרו מעשיו לאביו שבשמים שהוא ערל לב וכן ערל בשר שמתו אחיו מחמת מילה לא יבא אל המקדש: **מאן אמרה.** מאין למדו דבר זה שמינו בפרק שני דזבחים (דף טו:) שהכהן ערל עבודתו פסולה: **מה להלן עשרים וארבעה.** שהרי ד' מינין יש בה וכל מין ומין כפול שש אף כאן כ"ד וכאן ג' מינין יש דהוו להו כל חד וחד תמני: **אלא מאצנט.** דיש בו נמי אריבע מינין וכל אחד כפול ששה וכששוזרן יחד הוו להו כ"ד: **תעשנו כתיב.** בחשן לפיכך אין למידין ממנו: **ועשית.** כתיב בריבוים שיהו עשויות כל המינין שבו שוות אלכך לא אפשר בכ"ם דהיכי לעביד וכו': כליל

מסורת הש"ס

[ט] סנהדרין מט:, [י] [יומא לה:], [יא] [זבחים יח:], [יב] סנהדרין כב: פס: תענית יח: מו"ק ה. זבחים יח: כב:, [יג] [ליתי בקרא], [יד] [ל"ל דש"כ], [טו] [דף יא:].

תורה אור השלם

1. וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַבְּתֹנֶת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֹרֶג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: וְאֵת הַמִּגְבָּעַת שֵׁשׁ וְאֵת פְּאֵרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֵת מִכְנְסֵי הַבַּד שֵׁשׁ מְשֹׁזָר:
שמות לט כז-כח
2. פְּאֵרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רָאשֵׁיהֶם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מָתְנֵיהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בְּיָזֵעַ:
יחזקאל מד יח
3. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ כָּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וְעֲרַל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְכָל בֶּן נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
יחזקאל מד ט
4. וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֹׁזָר:
שמות לט כד
5. וַעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:
שמות כח טו
6. וְעָשִׂיתָ עַל שֹׁהֳמִי רְמֹנִי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שֹׁהֳמִי סָבִיב וּפְעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב:
שמות כח לג
7. וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת:
שמות כח לא

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה ולא עבד כו' ואמר מר אל תוהו (ט"ס כאן):

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ולא"ל. ל"ל ולב"ד (וכ"ה במס' וכר"ח סוף פרקין):

מוסף רש"י

דבר העולה מן הקרקע בד בד. קנה יחידי מכל גרעין ואין ב' קנים עולים מגוע אחד (זבחים יח:). **דבר זה.** דכהן ערל פסול לעבודה (סנהדרין כב:). **כל בן נכר ערל לב.** כהן מומר לעבודת כוכבים שהוא ערל לב ומתגכרו מעשיו לאביו שבשמים (סנהדרין פג:) שנתגכרו מעשיו מחמת ערלת לבו שהוא ערל לב דשם (זבחים יח:). **וערל בשר.** שמתו אחיו מחמת מילה (סנהדרין שם ושם וזבחים שם) ולא רצו למולו שילפוש פן ימות גם הוא כאחיו (תו"ק ה.). **לא יבא אל מקדשי.** והיינו אזהרה מדבריי קבלה בעצמה ולא לקי עלה (סנהדרין פד:).

תוס' ישנים

אמר רבי זירא אמר קרא בו' חמשה קראי כתיבי בו'. בפי' ר"ש גרים שיהא שש כתיבי תלו הן ומצנפת שש (ועמו) [ועשו] את הכתנת שש (ואת) המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר, חד קרא לגופיה וחד שיהו שזורין וחד שיהו חוטן כפול ששה וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש וחד לשאר מינין שיהא חוטן כפול ששה. והשתא טלן ששה מיותרין דכליושו פני בחד שש ומצנפת טלן מיותרין חוץ (מבד) [משש] דכתיב גבי מכנסים שלא החזר

גליוויי וכפי' רש"י. ונראה דמפיק כל יתורים ממד קראי מדלא כתיב הכל (תעשה) [עשו] משש. אומר ריב"ל מ' מצנפת ומגבעות הכל אחד מוזכרין בראש, אלא המצנפת היא בראש כהן גדול ומשזרה יותר כמו לגיף מגולה [ישעיה סב, ג] ומגבעות היא מצנפת של כהנים הדיוטים כדאמרינן [גיטין ז, ב] גומן שהמצנפת בראש כהן גדול כו', ולהכי כתיב מצנפת לשון יחיד ומגבעות לשון רבים ולכך קולא לה נמי מצנפת שהיא [קצרה ואינה] דומה לשל כהן הדיוט לפי שהיה צריך לכנות על ראשו לין ותפילין וכהן הדיוט לא היה מגיע אלא תפילין בלבד ולא היה מכסה אלא הראש. ומיהו קשה לי לפירושו למה היו בגדי כהן גדול של יום הכפורים מצנפת, שם לא היה לא לין ולא תפילין. ריב"ל שלא מילקו במצנפת ואע"פ שאינגו היה חלוק משל כהן גדול אם מתחלת הראש מגולה לגד הפנים ממקום הנחת תפילין דהיינו מקום שמוחו של מיגוק רופס כיון שהלין אינו מכסה השיער (כו') [כלום], ועוד מדקאמר ששם היה מגיע תפילין משמע שלא היה מגולה אלא שיעור הנחת תפילין ואם היה הלין מונח על הפדחת ל"ב היה נאחר הרבה מגיעי שער יותר ממקום הנחת תפילין כי מקום שמוחו של מיגוק רופס אינו ממש סמוך לפדחת אלא רחוק הרבה, מיהו אין זו ראיה אלא אם (לא) נאמר דמקום הנחת תפילין הוי דוקא מקום שמוחו של מיגוק רופס, אבל אם מתחיל מתחילת הראש מקום כיגוק שיער שפיר קאמר שערו נראה בין לין למצנפת אפילו היה הלין על הפדחת דקאמר שהיה תחילת הראש מגולה ששם היה מגיע תפילין, וכן פי' במנחות [לג, ב] ובשירוניין [לה, ב]. ועוד היה מביא ה"ר אלחנן ראיה

שאר יומות הסנה. אבל קשה לי לרבי דוסא דאמר לעיל [כג, ב] אבל בשירין לכהן הדיוט הא איכא מצנפת. ל"ל לבד ממצנפת קאמר. ואי"ל דוחלי בלשון מגומה שלן מילוק ומשונה הוא מלשון הסקרא דלשון חכמים לעצמה, שהרי כמו כן מצינו בשון של שלמים בפלגיי על רבי יהודה בסוף משנה בפרק הזרוע [קלב, ב] שהיא מן האהרוכה המעולה אע"פ שבכל מקום בתלמוד קורא שוק מן האהרוכה ולמעה, בדאמר במנחות אלילה [קג, ב] דהוה לי אפחרירא מעל ושוקא מעל דמעל, וכן שוק דרש אלהות חשיב ליה למעוה מן האהרוכה. ולפירושו [זה] משמע שסובר ריב"א שהלין הוא על הראש במקום שיער ולא על פדחת ואע"ג דכתיב [שמות כח, לה] על מצח, היינו מעל המצח. אי נמי היינו מצח ומצה קרוי ראש כלשון מגומה מצח היינו פדחת כדאמר בהמפלת [נדה כג, ב] המצח והגבינים והעינים כו', ולשון תורה לחוד כדפרישית גבי מצנפת, ולא כפירוש רש"י שפירש הלין הוא על פדחת, שהלין על מצח ממש. ואומר רבינו אלחנן כי פירוש ריב"א זה משמע בפרק שני דזבחים [יט, ב] דקאמר שערו היה נראה בין לין למצנפת ששם היה מגיע תפילין, משמע שהלין היה מונח על הראש, אלא על הפדחת מה לשון זה שערו נראה בין לין למצנפת, והלא כל תחילת הראש מגולה לגד הפנים ממקום הנחת תפילין דהיינו מקום שמוחו של מיגוק רופס כיון שהלין אינו מכסה השיער (כו') [כלום], ועוד מדקאמר ששם היה מגיע תפילין משמע שלא היה מגולה אלא שיעור הנחת תפילין ואם היה הלין מונח על הפדחת ל"ב היה נאחר הרבה מגיעי שער יותר ממקום הנחת תפילין כי מקום שמוחו של מיגוק רופס אינו ממש סמוך לפדחת אלא רחוק הרבה, מיהו אין זו ראיה אלא אם (לא) נאמר דמקום הנחת תפילין הוי דוקא מקום שמוחו של מיגוק רופס, אבל אם מתחיל מתחילת הראש מקום כיגוק שיער שפיר קאמר שערו נראה בין לין למצנפת אפילו היה הלין על הפדחת דקאמר שהיה תחילת הראש מגולה ששם היה מגיע תפילין, וכן פי' במנחות [לג, ב] ובשירוניין [לה, ב]. ועוד היה מביא ה"ר אלחנן ראיה

כליל. גדיל ואין גדיל פחות משנים: **ואין דנין כלי מתכשיט כלי.** דימונים קשוטו של מעיל הן: **ארבעה דשיחא שיחא.** ארבעת מינין של שש שש דהא נאמר בו שש ואמר מר דבריס שנאמר בהן שש חוטן כפול שש: **לא דיגא ולא דייגא.** אין ספק וערעור בדבר: **וקלן פפילים.** פתילים משמע תרין וכשקולץ כל אחד לשנים הוה להו ד': **רב אשי אמר.** היינו טעמא דזהב ו' לא אפשר דכתב ביה לעשות אותו בתוך התכלת ובתוך הארגמן משמע שיערב ממנו עם כל מין ומין: **נעביד ארבעה.** המינין דתרי תרי חוטין של זהב הוו להו ממנינא של זהב: **חדקינהו.** קשרם יפה ועל הטבעות והכליס אומר שיתנם בטבעות בדוחק: **כתיב לא יסורו.** אלמא אין זזין מהן וכתיב (שמות כה) והבאת אלמא הולכים ובאים בתוכן: **מפפרקין ואינו נשמטים.** בראשיהם היו עבים והכניס ראשן אחד בדוחק בטבעת ונתמלאו היו דקין הלכך לא היו נדחקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן אבל אינן נשמטין לגאת מהן לפי שהן עבים בראשיהן: **דרך גדילתן.** העליון למעלה והתחתון למטה: **שמעמידין את ציפויין.** ציפוי הזהב מעמידין ע"י מסמרות. לשון אחר שלא התליטו ולא נפל ציפויין: **שמא תאמר.** משגגתו אבד סיבתן שלא יסורו עוד: **ונעל סבריין.** מה שאמו סוכין ולופין להן: **שרד.** לשון שריד: אלמלא

נעביד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמניא. ואם תאמר אין לי יש לומר פתילים כתיב מיעוט פתילים שנים וכשנקלץ כל אחד הוו להו ד' ואי אמרת תמניא א"כ אין לדבר סוף אימת ק' ואימת אלף ותפסת מרובה לא תפסת[א] והא דפריך ואימת זהב נמי ו' היינו כי היכי דליהוי דומיא דשאר מינין שבו ולעיל כי פריך ואימת כ"ח לא בעי לשנויי תפסת מועט תפסת דהתם לא מצי למימר טפי מכ"ח וכיון דהוא דבר שיש לו קצבה לא שייך למימר תפסת מרובה לא תפסת ואדרבה יש לתפוס המרובה דיש בכלל מאתים מנה ואע"ג דבפ"ק דר"ה (דף ד:) אמר מקיש חג הסכות לחג המצות מה להלן יש לו תשלומין כל שבעה כו' ופריך ולקיש לחג הסוכות מה להלן מ' כו' ומשני תפסת מרובה לא תפסת ומתם נמי יש לדבר קצבה[ב] י"ל דהתם קאמר לחומרא תפסת מרובה לא תפסת דעד ז' יש לו תשלומין ממה נפשך אבל טפי לא דילמא מחג המצות ילפינן[ג] ובפרק קמא דקידושין (דף י"ח.) גבי הענקה נמי קאמר תפסת מרובה לא תפסת אע"ג דממה נפשך יש לדבר קצבה יש לומר התם נמי קאמר דתפסת מרובה לא תפסת דמספיקה לא מפקינן ממונא מן האדון[ד]:

כתיב בטבעות הארון וכו' וכתיב והובא את בדיו בטבעות. קשיא לי טובא אמאי מייתי אלי קרא דוהובא[ה] דכתיב גבי מזבח הנחשת ושניה קרא דוהבאת דכתיב גבי הארון ועוד שמעתי מקשים דבשעת סילוק המעטות כתיב ובא אהרן ובניו בגסוע המחנה והורידו את פרוכת המסך וכסו בה את ארון העדות וגו' (במדבר ד) **על ופרשו** עליו בגד כליל וגו' **עד ושמו בדיו** משמע דבגסוע המעטות היו משימין אותן בדיס[ה] וקשה והא כתיב לא יסורו ממנו ורבינו יעקב מתוליי"ס מתרץ זה דושמו בדיו על כתפי הנושאים קאמר להוליכן ולבי מהסס שהרי בני קהת לא היו שם עדיין עד לאחר שהיו מכניסין כל הכלים לגרתם שלהם דכתיב

אלמלא

ליה שפה כי היכי דלא ניקרע[ט] **מי כתיב שלא יקרע**[ט] **(ואמר) ר' אלעזר** [2]**המזיח חושן מעל האפוד** [3]**והמסיר בדי ארון לוקה שנאמר** [4]**לא יזח** [5]**ולא יסורו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו רבי יוסי בר' חנינא רמי כתיב** [5]**בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכתיב** (ט) [6]**והובא את בדיו בטבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין תניא נמי הכי בטבעות הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן ת"ל והובא את בדיו בטבעות אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת"ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין אמר רבי חמא ברבי חנינא** [7]**מאי דכתיב עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד"א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סבריין ת"ל עומדים שעומדין לעולם ולעולמים** (ג) **(אמר) רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב** [8]**את בגדי השרד לשרת בקודש אלמלא**

כליל תכלת ויליף תכלת תכלת מפרוכת מה להלן ששה אף כאן ששה ונילף משוליו ורמוניו מה להלן שמונה אף כאן שמונה דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט כלי אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא היינו דאמרינן לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש פרכת עשרים וארבעה ד' דשיתא שיתא לא דינא ולא דיינא חושן ואפוד עשרים ושמונה מנא לן דכתיב [1]**ועשית חשן משפט מעשה חושב כמעשה אפוד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר ארבעה דשיתא שיתא עשרין וארבעה זהב ארבעה הא עשרין ותמניא ואימא זהב נמי ששה אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא** [2]**וקצץ פתילים פתיל פתילים הרי כאן ד' רב אשי אמר אמר קרא** [2]**לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן היכי נעביד נעביד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמניא נעביד תרי דתרי תרי ותרי דחד חד ועשית** (ו) **שיהיו כל עשיותיו שוות אמר רחבא אמר רב יהודה** [8]**המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר** [3]**לא יקרע מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד**

אלמלא

חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו רבי יוסי בר' חנינא רמי כתיב [5]**בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכתיב** (ט) [6]**והובא את בדיו בטבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין תניא נמי הכי בטבעות הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן ת"ל והובא את בדיו בטבעות אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת"ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין אמר רבי חמא ברבי חנינא** [7]**מאי דכתיב עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד"א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סבריין ת"ל עומדים שעומדין לעולם ולעולמים** (ג) **(אמר) רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב** [8]**את בגדי השרד לשרת בקודש אלמלא**

ולא יבואו לראות כבלע את הקדש וגו' (שם) **ויותר היה נראה לפרש דהאי ושמו בדיו היינו שמושכין הבדים לגד חוץ להיות נראין בולטין בפרוכת כמין שני דדי אשה מיהו קושיא קמייתא שהקשיתי בדוכתא קיימת ולוחקן הוא לשנס הספרים דבכולהו גרס והובא את בדיו ובמקצת ספרים גרסינן בבריייתא והבאת אבל בתתקפתא דר' יוסי בר' חנינא גרסינן בכולהו** (ה) **והובא ואי לאו דמסתפינא מחבריי הוה אמינא דמ' טבעות היו נראין וכן מוכיח הפסוק דכתיב וילקח לו ארבע טבעות זהב ונתת על ארבע פעמותיו דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זוויתיה והדר כתיב ושמתי טבעות על צלעו האחת ושתי טבעות משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו לגד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו** [1] **בד' טבעות מהם היו בדיס קבועין לא יסורו ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדיס בשעת סילוק המעטות לשאת את הארון בהם לכתב בהו ושמו בדיו ואם תאמר מאי פריך הכא רבי יוסי בר' חנינא ליטני דשני מיני בדיס היו יש מהם קבועין ויש מהם נכנסין ויוצאין כדפרישית יש לומר דעל כרחך והבאת את הבדים בטבעות אהלו בדיס קאי דאי לא קאי אלא אהנך אבל שהיו משימין במעטה אם כן הוה ליה למימר ומי וחבבת את הבדים בטבעות שהרי לא פירש ומתי הכניס אותם בדיס הקבועים אלא כתב בטבעות הארון יהיו הבדים ותחילה היה לו לפרש שהכניסם אלא ודאי אהלו בדיס כתב והבאת את הבדים ומשמע ליה דבשוה קאי אהלו דהי היכי דהנך שנשאין בהן לא היו קבועים ה"נ אינהו לא היו קבועים ממש במקום אחד אלא יהו זזין כלל ממקומן אלא לכל הפחות נכנסין קצת לכאן ולכאן דהשתא דמו לחדדי במקצת ולהכי מייתי נמי קרא דוהובא דכתב במוצה דגגויי אוהבאת דאהרן כי היכי דוהובא דמוצה לא היו הבדים קבועין דהא לא כתב התם לא יסורו ממנו הכי נמי והבאת דאהרן לא היו ממש קבועין לגמרי ואם תאמר לפי מה שפירש דאהאהלו ד' בדין קאי קשה מאי דכתב ביה בההיא קרא לשאת את הארון בהם ואין לתרץ דבכולהו ארבעה בדיס היו נושאין ושניס מהם היו ארוכין ושניס האחרים קצרים מהם דבפרק שתי הלחם (מנחות דף לח:) משמע דבארבעה גברי הוו דרו להו ותו לא ורלאה לי דוהבאת לא קאי אלא אהנך בדיס הקבועין שהרי אותם בדיס שאינן קבועין מה תולרך להזכירן כאן לומר והבאת שהרי אם לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות מדע שהרי בכולהו כתב ונשא בם את השלחן וכן במזבח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותו ובמזבח הזהב כתב נמי לבתיס בבדיס לשאת אותו בהמה אבל לא כתב בהן הבאת בגווי ובעשייה לא כתב ויבא דלכתיב גבי ארון בין בגוואה בין בעשייה ואע"ג דבבריייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתים בצפונו ושתים בדרומו אכיון שהיו נותנין הבדים לא היו זזים משם לעולם שנאמר בטבעות הארון וכו' י"ל דלא חביב אלא אותם ד' טבעות שהבדיס קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא עשאו אלא לצורך שעת המסעות לא קא חביב מדע דלא קא חביב התם טבעות של שלחן ושל מזבח המשכן והזהב וצריך עיון: **שמעמידין ציפויין.** ג"ל דאפי' ציפוי זהב שעליהן בטל לגבי דידהו דבכל דוכתא הען בטל לגבי המתכת לענין טבילה ולכל מילי[ז] דאמר הלך אחר המעמיד ובעני שטים אינו כן שהרי שלחן של עצי שטים היה ומצופה זהב ואפי' הכי תורת כלי עליו שהציפוי בטל לגבי הען כדאיתא בשלהי חגיגה (דף כו:) ויליף לה התם מקרא[ח]:

חפילו חלי אלבע, אז אינו יכולין לומר ונלמוד מיכאן דשיעור שני אלבעות. מיהו לגאי דמפרשינן בעיריוכין ומנחות ששיעור מקום תפילין הוי מתחילת הראש עד מקום כיונס שער יש לתמוה על שיעורא דמשמע שהם גדולים הרבה שזה שיעור גדול. בשיעורא רבה דתפילין

כתוב אמר רבא האי מאן דבעי למיעבד תפילי מייתי אלע טבא ג' אלבעי ואי הוה עפי שפיר דמי ואי בציר לא הוי פסול, ואין מיתבת זו בגמ' ויש שם הרבה מיתבות של האמוראים שאינם בגמ'. מ"ר. שיהה שוודיין. דממשנה לא נפיק דמשנה סייגו (שהסגו) [שהחוט] עגמו שוור ולא מייתי שהן טוון שוורין יחד. וא"ת משנה למאי אתא כיון דכתיב שחוטן כפול ששה וכתיב נמי שיהו שוורין טוון יחד. י"ל דס"ד שכל כ"ד חוטין שבפרוכת (שהיה) [שיהא] מכל מין כפול בלא שוורה קמ"ל ששוור כל (ששה ושבה) [חוט וחוט] בפני עצמן ואחר כך שוורין כל המיתין יחד. ה"ק ר' יוסף. **מאי משמע דהאי שש לישנא דרישנא הוא. לחכי נקט בעייתו בשש ואע"ג דמיבעיא ליה בבד, משום דממילא כי פשטינן דבריה) דבעולה בד בבד דהייגו שש ש"ל שש נמי פשטן הוי, דהא כתיב מבנמי בד שש משזר, אבל אם נקט בעייתו בבד לא פירש עדיין שש לי נידע מה הוא שש אע"ג שהייגו יודעים אותו. **ואימא עמרא כו'.** תיתה אמאי לא קאמר אימת קנטוס שהוא ממש כעין פשטן שעולה בד בבד ולא מיפליל והא ודאי אינו כשר לגבדי כהונה שלא אפינו בלמוד מבלן אפשור לתפור [בגדי אמר ב]חוט [כ]של קנטוס דהייגו מין פשטן שעולה בד בבד כדאמרינן בפסוחים [כלאים פ"ט מ"ח] והפשטן והקנטוס שאפשר זה בזה כי דומשמע [שאינו] מין פשטן, היה אומר ה"ר אפרים כי אותו קנטוס שבמשניות אינו קנטוס שלנו דבפ"ג דכלאים [מ"ה] תנן שהוא עושה אחת לג' שנים ואותו שלנו עושה כבל שנה ושנה ממו פשטן. ורבינו אומר שאין לנו לבטל המתכת ברגילים העולה לתפור בחוטי קנטוס שקורין קנבא, והך שמעתתן דהכא שפיר דפשיטא ליה לתמלמוד דכל בגדים האמורים בתורה אתם אינו אלא לגבי ובאתים דאמרינן בגמרא [לגמ, ב] ובינאמת [ד, ב] ובשבת [כו, ב] דתנא דבי רבי ישמעאל כל מקום שנאמרו בגדים בתורה אתם ופרנו לך הכתוב בחאת לגבי ובאתים, ה"ק פשיטא ליה דלאו דאינו קנטוס אפילו לגבי עלמו על תנא דבי רבי ישמעאל דאתמרינן בגדים ובאתים (הוא) [הכא מוהו] דמפקיר ליה מקרא דבמקום דאפלי בפשטים, ועוד דלא פליגי עליה אלא גבי ליליא דוחק משום דוקא דרבא דהכנסן מין כנף אבל בעלמא אית לה לכולי עלמא דרשא דלגבי ובאתים כדפרישית בשבת וביבמות. מ"ר. וכן נמצא בשם רבינו שמואל אלא אם הניח דבגן**

דפליגי עליה. נ"לפ מחשן המשפט ואפוד. אבל לא בעי למיפקיר (ויליף מכתובת שמוטן כפול ששה, דדיין דבר שיש מינין הרבה מדבר שיש מינין הרבה) ואל יוסיף כתוב שאין בו אלא מין אחד. ע"כ מעמוד קודם

ואין דנין כלי מתכשיט. ופרכת תשיב כלי יותר מרימון. והוה מלי לגמרי נמי דיליף כלל תכלת דכתיב ופרנו (עליו) בגד [כליל] תכלת, אלא לא מיירי אלא בבגדים תשובים כי הוא לא הוה [אלא] כיסוי בעלמא. דמשמע שהולכין ובאין

כב א מיי' פ"ע מהל' כלי המקדש הלכה ג סמג לאוין לקס:

כה ב מיי' שם הלכה י [וס"ע הלכה יג:]

כו ג [מיי' פ"ע מהלכות כלי המקדש הלכה יג:]

מוסף רש"י

דרך גדילתן. התחתון למטה והעליון למעלה (סוכה מה:). שמעמידין את צפויין. הליפוין של זהב קטוע בהן בתחתונה של זהב כדכתיב (שמות כו) ואת הקרסים תצפה זהב ולא היה עושה טס אחוך ממדת הקרס שיעמוד מאליו (שם). שמא תאמר אבד סברן. משגגתו אבל מועד בטל לו עולמית, ובטל סבריין. תוחלתם ומבטם דמתרגמינן הכנו לא (בראשית טו) אסתפי כען לשמיא (שם).

רבינו חננאל

כליל תכלת, ואינו כתיב בו שש. ואסיקנא חד קרא לשאר מינין דלא כתיב בהו שש. נמצא התכלת של מעיל ששה חוטין, וכתיב ביה כליל, כלומר תכללהו לשנים נמצאו י"ב חוטין. פרכת כ"ד. ארבעה דשיתא שיתא הא כ"ד. חשן ואפוד ארבעה מינין, ו' בכל אחד הרי כ"ד חוטין, וחוט של זהב בכל מין הרי כ"ח חוטין. המקרע בגדי כהונה עובר בלאו שנאמר לא יקרע. וכן המזיח החשן מן האפוד, שנאמר ולא יזח החשן וגו'. וכן המסיר בדי ארון שנאמר לא יסורו ממנו. והתחיב הבאת את הבדים בטבעות, מכלל שהיה מסירם. ושנינן מתפרקין היו ולא נשמטין, אלא כגון תלויין היו. תניא כשנויין. עצי שיטים עומדים שעומדין [דרך] גדילתן. כלומר אינו ראשי להפכן. בגדי שרד אלו בגדי כהונה שמכפרין על עוונות ישראל כמו שכתבנו למעלה.

תוס' ישנים

שהיה על הראש מדאמרינן [קידושין סו, ב] גבי יגאי הקם לסם בגיך שבין עיניך משמע שעל הראש כמו בין עיניך [ד]פתילין. אך קשה לרבינו אמאי לא מייתי בפ' שני דזבחים הסיא המקום יש בראש לשים בו שני פתילין כי היכי דמייתי לה בפ' בתרא דעירובין [לה, ב] ובע"ז בפר' בל הצלמים [מד, א] כיון שהניח על הראש. ואומר ר"י אלאמן דהייגו טעמא לפי שלא הוכיר שם בהדיא שהניח מונח על הראש אלא אמן דייקינן ליה ואומר [רבינו] כי מצאן יש לדקדק שיעור רוחבן של תפילין לפני ריב"ש, דכיון שהניח היה בתחילת הראש במקום שמניחין בו תפילין כדפי' בעירובין (במקום שהמתח) [שמקום המתח] תפילין הוא בתחילת הראש והניח הוא רוחבו שני אצבעות כדאמרינן בפ' במה אשה [שבת סג, ב] ושערו היה נראה בין ירך למצנעת ששם היה מניח את התפילין ואמר מקום יש בראש לשים בו שני תפילין אם כן יש לומר כי התפילין רחבים יותר מאצבע בכל הפחות שאם לא היו רחבים אלא אצבע א"כ מקום יש בראש להניח בו ג' תפילין ואם היינו מפרשים מקום (ש)יש בראש להניח (שם) [שני] תפילין ולא יותר כלל

מוסף תוספות

א. דלמדה מרובה אין קצבה, דלעולם תוכל להרבות, אבל למרוע יש סוף. תוס' תגיגה י. ד"ה תפשת. ב. דטפי משמונה לא. תוס' ר"ה ד: ד"ה תפשת. ג. [דהתם] אם תפשת המרוע והיה לך לתפוש את המרובה לא טעית כ"כ, שהמרוע בכלל המרובה, אבל אם תפשת המרובה והיה לך לתפוש המרוע הרי תפשת שלא כדין. תוס' הרא"ש ר"ה שם. ד. כלומר אם תפשת את המרוע אין מרציאין אותו מידך, שהמרוע בכלל המרובה, ואם אתה תופס את המרובה מוציאין אותו מידך, ואומרים לך הבא ראיה וטול. תוס' הרא"ש קידושין י. ה. שהיה נשמט בכל מסע ומחנה. ריטב"ש. ו. [ש]אילו היו הראשונות היה כתוב שתי טבעות, להודיע שהם ארבע טבעות זהב שהוזכיר. אבן עזרא שמות כה יב. ז. שהציפוי מבטלן והוי להו כבלי מתכות. רש"י תגיגה כו. ד"ה מפני. ח. [ד]רחמנא קרייה עץ אף כשהוא מצופה. שם ד"ה רחמנא.